iojes
www.iojes.net

International Online Journal of Educational Sciences, 2011, 3(1), 395-410

The Altitude of Students in Geography Teacher Departments towards Teaching Profession

Nevzat GÜMÜŞ[1] and Tufan ÇAPAR[2]

Abstract

This study aims both to determine the attitude of undergraduates of geography studying in faculty of education in different universities towards the profession of teaching and to analyze how these attitudes are influenced by such factors as the school where they study, their gender, class in society, parental professions, economic situation and the city where they live. The study was carried out on 208 students in the 1st and the 5th year of their study in Gazi University, Çanakkale 18 Mart University, Dicle Universty and Dokuz Eylül University. Data in this study has been gathered via the Attitude Scale to the Profession of Teaching. As findings indicate, there are links between the attitudes of students towards the profession of teaching and the grade they study, the university they attend, parental professions, the size of the area where they lived before university, the economic situation of families.

Key Words: Geography, attitude towards the profession of teaching, gender, economic situation, parental profession.

Extended Summary

Purpose

The study generally aims to determine the attitudes of the students studying teaching of geography towards the profession that they will hold in the future. Besides, the study aims to establish whether there is a significant discrepancy between the students' attitudes to the profession of teaching of geography and their sexes, the university where they receive education, which grade they are studying, economic situation of their parents, the size of the settlement they inhabited before they started university and their fathers' jobs.

Method

This study is a scanning model research. The subjects of this research are the first and fifth class students of Geography Departments in Educational Faculties of Dokuz Eylül, Çanakkale 18 Mart, Dicle ve Gazi University in 2009-2010.

[1] Dokuz Eylül University, nevzat.gumus@deu.edu.tr
[2] Dokuz Eylül University, tufancapar@gmail.com

© 2011 International Online Journal of Educational Sciences ISSN: 1309-2707

During the research, data is gathered by using Statistics Attitude Scale (SAS). The Cronbach Alpha Reliability Coefficient of the scale has been calculated as 0.926.

To test if it was important to have differences between the arithmetical means of the groups, T test and One Way Variation Analysis was done. "Scheffe Test" was applied to find out the difference in case the difference came out to be important as a result of the Variation Test.

Results

In the light of the analysis conducted in order to determine the undergraduate students' attitudes to the profession of teaching, it has been found that 18% of the undergraduates studying teaching of geography has a positive attitude towards the profession of teaching, 16% negative and 66% mediocre. In order to find whether the university where they receive education has an effect on their attitudes towards the profession of teaching, arithmetic means of their attitude grades, standard deviations and variance analyses have been carried out. According to the attitude grades regarding the profession of teaching, a significant discrepancy has been observed in the sub-level self-confidence of the universities. With the purpose of determining the source of this difference that arose as a result of the variance analysis, Sheffé test has been performed. This test has shown that the difference between Gazi University and Dicle University is significant on the part of the Gazi University. According to the relationship between the attitude and sex, it has been noted that female students, with the exception of self-confidence, had more positive attitude grades than did males in all sub-levels. As for the relationship between the attitude and the family incomes, in the sub-levels of interest in and desire for the profession, a considerable difference between high-income and low-income groups has been observed on the part of low-income groups. On the other hand, no significant discrepancy was found between the attitude and the settlement inhabited before the university and the parental profession.

Discussion

In the light of the analysis conducted in order to determine the attitudes of the students studying teaching of geography towards the profession of teaching, it has been found that the students had mostly positive or mediocre attitudes. Although the university variable creates a significant discrepancy in the attitude towards the profession, no such difference has been observed in other studies where the same subject is analyzed (Bulut, 2009). However, studies in the literature regarding the relationship between the attitude to profession and sex show that, as in this study, the difference in the attitude grades is in favour of the female students (Bulut, 2009 & Pehlivan, 2008). Although no significant difference concerning the attitude among the grades was observed in other studies (Köğçe ve diğ. 2009; Pehlivan, 2008) the fact that the students' grade and their attitude to the profession had great differences shows that the result will change remarkably according to the features of the sample. The same finding can be noted between the attitude and the family incomes. Various studies show that the significant relationship between the attitude to the profession and the family incomes does not show up in every group (Özbek ve diğ. 2007 & Pehlivan, 2008). However, this study demonstrates that, in general, the attitudes of students whose families are in the middle-income group are low but more positive than those whose families are in the high-income group. No striking difference has been observed between the attitude to the profession and the size of the settlement they inhabited before they started university and their fathers' jobs.

Conclusion

This study has analyzed the impact of the university, sex, grade, settlement, parental job and family incomes on the attitudes of the students studying teaching of geography towards the profession of teaching and has determined significant discrepancies in the sub-levels of the attitude except for the settlement and the parental job. It is deemed that many other factors that are not in the scope of this study may affect the attitude and this study will contribute to the literature that has been carried out with regard to the attitude.

Coğrafya Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

Nevzat GÜMÜŞ[1] ve Tufan ÇAPAR[2]

Öz

Bu araştırmanın amacı, farklı üniversitelerin "Eğitim Fakültelerinde" okuyan coğrafya bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine olan tutumlarını belirlemek, bazı değişkelerin öğretmenlik mesleğine olan tutumlarına etkisini incelemektir. Araştırma, Gazi Üniversitesi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Dicle Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesinde yükseköğretime devam eden birinci ve beşinci sınıftaki iki yüz sekiz öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veriler Gümüş & Ellez'den uyarlanan "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" ile toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, mesleğe yönelik tutumlar; öğrencilerin cinsiyet, sınıf, üniversite ve ailelerinin ekonomik durumları gibi değişkenlere göre değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Coğrafya, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, cinsiyet, ekonomik durum, ebeveyn mesleği.

Giriş

Öğretmenlik sürekli öğrencilerle etkileşim içinde olunan ve öğretmen enerjisinin yüksek tutulması gereken bir meslektir. Dolayısıyla öğretmenlerin kendi mesleklerine yönelik tutumları oldukça önemlidir. Zaman içinde farklı alanlarda tutumla ilgili birbirinden farklı ve yönde tutum tanımları gelişmiştir. Tutum, genel bir tanımla bir kişi, nesne ve olaylara karşı belli bir biçimde davranma… bilinçli bir yönlendirme olabileceği gibi bir eğilim ya da alışkanlık olarak tanımlanabilir (Hançeroğlu, 1979). Başka bir deyişle bir kimse, nesne ya da durumla ilgili oldukça organize ve sürekli olan inanç ve duygular (Kızılçelik ve Erjem, 1996) olarak da ifade edilebilir. Tutumun üç temel boyutu vardır: Bilişsel boyutu, yani öğrenmeye dayalı olan; duyuşsal boyutu, duyguların söz konusu olduğu ve davranışsal, tepkilerin ortaya konduğu boyut (Brooks & Sikes, 1997). Başka bir deyişle, tutumlar yalnızca bir davranış eğilimi ya da sadece bir duygu değil, biliş-duygu-davranış eğilimi bütünleşmesidir (Kağıtçıbaşı, 1999). Buna üç eğilimli tutum modeli

[1] Dokuz Eylül Üniversitesi, nevzat.gumus@deu.edu.tr
[2] Dokuz Eylül Üniversitesi, tufancapar@gmail.com

denilmiştir. Bireyin herhangi bir duruma karşı gösterdiği tutum ister davranışsal boyutta ister bilişsel ya da duyuşsal boyutta olsun birçok etken tarafından belirlenir ve birçok duruma karşı değişkenlik gösterir. Çoğu tutumların kökeni çocukluğa dayanmakta ve genelde doğrudan deneyim, pekiştirme, taklit ve sosyal öğrenme ile edinilmektedir (Kağıtçıbaşı, 1999). Bir çok araştırma ana-babanın ve çocukların tutumları arasında yüksek korelasyon olduğunu ortaya çıkarmıştır (Munn, Fernald & Fernald, 1969). Yine de tutumlar zamanla değişebilmektedir. İnsanlar belli tutumlarla doğmakta; gözlem, operant, tepkisel koşullanma ve bilişsel öğrenme olarak sayabileceğimiz farklı yollarla edinilen tutumlar sosyal deneyimlerle şekillenmektedir (Davidoff, 1987).

Özellikle son yıllarda öğrencilerin derse yönelik tutumlarının ölçülmesiyle ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmaların çoğunda da değinildiği gibi tutum genel bir tanımla bir kişi, nesne ve olaylara karşı belli bir biçimde davranma bilinçli bir yönlendirme olabileceği gibi bir eğilim ya da alışkanlık olarak tanımlanabilir (Hançeroğlu, 1979). Başka bir deyişle bir kimse, nesne veya durumla ilgili oldukça organize ve sürekli olan inanç ve duygular (Erjem & Kızılçelik, 1996) olarak da ifade edilebilir. Tutum ölçümlerinin yaratıcılarından kabul edilen Thurstone'a (1928) göre ise tutum, psikolojik bir nesneye karşı olumlu ya da olumsuz duyuş yoğunluğu anlamına gelmektedir (Muller, 1986). Yine de tutum kavramı zaman içinde özellikle psikologlar tarafından çok farklı şekilde tanımlanmıştır. Sosyal psikologlardan Fishbein ve Ajzen (1975) ise Thurstone'nun tanımını geliştirerek tutumu "belli kişi, grup, fikir ya da durumlara yönelik, sürekli olumlu ya da olumsuz tepkilere neden olan, öğrenilmiş eğilimler" olarak tanımlamışlardır.

Öğretmenlik, sürekli öğretmen ile öğrenci arasında karşılıklı iletim üzerine yürütülen bir meslek olduğu için mesleği icra edenlerin olumlu tutum içinde olması oldukça önemlidir. Diğer yandan bu mesleği icra edeceklerin lisans eğitimi sırasında ileride yapacakları mesleğe yönelik tutumları, uzun yıllar boyunca devam edecek bir davranışın temelini oluşturması açısından da değerlidir. Bu açıdan öğretmenler üzerine yürütülen "öğretmen tutumu" çalışmalarının yanında öğretmenlik eğitimi alan lisans öğrencilerine yönelik tutum çalışmaları da yer almaktadır. Bu çalışmalar, üniversitelerde öğrenimine devam

eden ve mezun olduklarında öğretmen olacak adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına ilişkin çeşitli veriler sağlamaktadır. K. Baykara Pehlivan'ın (2008) yaptığı "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-kültürel Özellikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Çalışma" adlı makalesinde öğrencilerin ailelerinin eğitim durumları, meslekleri ve gelirleri ile mesleğe yönelik tutumları arasındaki ilişkiler tespit edilmeye çalışılmıştır. Diğer yandan A. Derman ve diğ. 2008 yılında yayınladıkları "Kimya Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi" adlı makalelerinde lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile mezun oldukları lise, anne ve baba eğitim düzeyleri, bölüm tercih sıraları, lisansüstü eğitim yapma isteklilikleri ve akademik başarıları arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir. 2009 yılında İ. Bulut tarafından Dicle ve Fırat Üniversitesi'nde eğitim gören 411 lisans öğrencisi arasında yapılan "Öğretmen adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi Örneği)" adlı çalışmada ise öğrencilerin okudukları üniversite, anabilim dalı ve cinsiyetleri ile tutumları arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Alanla ilgili bir diğer araştırma ise H. Şimşek tarafından yapılmıştır. "Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları" adlı makalede Edebiyat, Tarih, Felsefe, Fizik, Kimya, Matematik ve Biyoloji bölümlerinden mezun olan eğitim fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi öğrencisinin mesleki tutumları, fakülte, mezun olunan lise ve sosyal-fen alanlarında eğitim görme başlıklarında incelenmiştir. Yapılan literatür taramalarında coğrafya öğretmenliği bölümünde okuyan lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen faktörler üzerine bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırmanın amacı, farklı üniversitelerin "Eğitim Fakültelerinde" okuyan coğrafya bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine olan tutumlarını belirlemek, bazı değişkenlerin öğretmenlik mesleğine olan tutuma etkisini incelemektir. Bu temel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Coğrafya öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları nasıldır?

2. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?

3. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları öğrenim gördükleri üniversiteye göre farklılık göstermekte midir?

4. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları hangi sınıfta okuduklarına göre farklılık göstermekte midir?

5. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumuna göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Evren ve Örneklem

Bu araştırma 2009-2010 eğitim öğretim yılında Dokuz Eylül, Çanakkale 18 Mart, Dicle ve Gazi Üniversitelerinde eğitim gören öğrencileri kapsamaktadır. Selçuk üniversitesi, Marmara Üniversitesi, ve Atatürk Üniversitesi Coğrafya öğretmenliği anabilim dallarından öğrencilerinin çalışmaya katılımı konusunda yardım alınamamıştır. Çalışmaya katılan her bir üniversiteden bir ve beşinci sınıf öğrencilerinin tamamı seçilmiş ve veri toplama çalışmaları toplam 208 öğrenci üzerinden yürütülmüştür. Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin 129'u 1. Sınıf, 79'u ise 5. Sınıfta okumaktadır. Cinsiyet ve Üniversiteleriyle ilgili bilgiler tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının cinsiyet ve üniversitelere göre dağılımları

Cinsiyet	9 Eylül	Gazi	Dicle	18 Mart	Toplam	
	f	*f*	*f*	*f*	*f*	%
Erkek	33	32	32	28	125	60.1
Kız	23	23	16	21	83	39.9
Toplam	56	55	48	49	207	100

Tablo 1'deki verilere göre, araştırmaya katılan öğrencilerin 125'i erkek, 83'ü kız öğrencidir. 56'sı Dokuz Eylül Üniversitesinden, 55'i Gazi Üniversitesinden, 48'i Dicle Üniversitesinden ve 49'u ise 18 Mart Üniversitesindendir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği (ÖMTÖ) ile toplanmıştır. Ölçek, İstatistik Tutum Ölçeği'nden (Ellez ve Gümüş 2005) uyarlanmıştır. Bu ölçek öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla oluşturulmuş bir veri toplama ölçeğidir. Ölçekteki maddeler ‚kesinlikle katılıyorum', ‚katılıyorum', ‚kararsızım', ‚katılmıyorum', ‚kesinlikle katılmıyorum' şeklinde belirtilen 5'li dereceleme ölçeğinde düzenlenmiştir. Olumlu soru maddelerinde 1 "kesinlikle katılmıyorum", 2 "katılmıyorum", 3 "kararsızım", 4 "katılıyorum", 5 "kesinlikle katılıyorum" olarak alınmıştır. Olumsuz soru maddelerinde ise 1 "kesinlikle katılıyorum", 2 "katılıyorum", 3 "kararsızım", 4 "katılmıyorum", 5 "kesinlikle katılmıyorum" olarak alınmıştır. Bu tutum ölçeği için yapılan faktör çözümlemesi sonucu aşağıdaki gibidir: Ölçekteki maddelerin altı faktörde toplandığı görülmüş, faktör yükü 0.40'ın altında olan 2 madde ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.93 olarak hesaplanmıştır. Bu ölçeğin alt boyutlarına ait güvenirlik katsayısının, meslek sevgisi alt boyutunda 0.92, yüceltme alt boyutunda 0.85, istek duyma alt boyutunda 0.78, aygı alt boyutunda 0.79, özgüven alt boyutunda 0.46 ve son olarak kıyaslama alt boyutunda ise 0.41 olduğu saptanmıştır.

Veri Çözümleme Teknikleri

Araştırmada veriler SPSS 17,0 programı kullanılarak çözümlenmiştir. Bu çözümlemelerde grupların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, aritmetik ortalamaların arasında önemli bir fark olup olmadığını anlamak için t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Varyans çözümlemesi sonuçlarına göre, anlamlı bir farklılığın çıkması durumunda farklılığın kaynağının tespiti amacıyla Scheffé testi uygulanmıştır. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek için önce tüm grubun aritmetik ortalaması ($\bar{x}$=141.7) ve standart sapması (ss=19.96) hesaplanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırma verilerinin elde edildiği öğrenci grubuna yönelik kişisel bilgiler ve toplanan verilerin istatistiksel çözümlemeleri sonucunda elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları

ifadeler	tamamen katılmıyorum		katılmıyorum		kararsızım		katılıyorum		tamamen katılıyorum		x	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1.Benim için en ideal meslek öğretmenliktir.	5	2.4	8	3.8	38	18.3	80	38.5	77	37.0	4.04	0.96
2.Bir ömür boyu öğretmenlik yapabilirim.	7	3.4	18	8.7	52	25.0	62	29.8	69	33.2	3.81	1.10
3.Mesleğimle ilgili faaliyetleri yapmak bana hiç zevk vermiyor.	6	2.9	10	4.8	17	8.2	95	45.7	80	38.5	4.12	0.95
4.Öğretmenlik benim için bir tutkudur.	7	3.4	34	16.3	51	24.5	67	32.2	49	23.6	3.56	1.12
5.Öğretmenliğin bence hiçbir cazip yanı yoktur.	2	1.0	11	5.3	16	7.7	83	39.9	96	46.2	4.25	0.88
6.Öğretmenlik mesleğindeki tecrübem arttıkça bu mesleğe daha çok bağlanacağıma inanıyorum.	3	1.4	5	2.4	21	10.1	81	38.9	98	47.1	4.28	0.85
8.Öğretmenlikten alacağım manevi doyumu hiçbir şeye değişmem.	8	3.8	25	12.0	49	23.6	68	32.7	58	27.9	3.69	1.12
9.Bu mesleği yapmaktan kimse beni alıkoyamaz.	9	4.3	37	17.8	44	21.2	72	34.6	46	22.1	3.52	1.15
11.Bu mesleği bilerek ve isteyerek seçtim.	10	4.8	16	7.7	12	5.8	60	28.8	110	52.9	4.17	1.14
12.Öğretmenlikten alacağım hazzın bana bu mesleğin tüm zorluklarını unutturacağına inanıyorum.	6	2.9	17	8.2	38	18.3	77	37.0	70	33.7	3.90	1.05
13.Öğretmenlik mesleğini sevmiyorum.	6	2.9	10	4.8	14	6.7	62	29.8	116	55.8	4.31	0.99
14.İnsanlara bir şeyler öğretmeyi sevdiğim için bu mesleği seçtim.	6	2.9	13	6.3	28	13.5	83	36.9	78	37.5	4.03	1.01
15.Benden yeni bir meslek seçmem istense hiç tereddütsüz yine öğretmenlik mesleğini seçerdim.	16	7.7	28	13.5	57	27.4	48	23.1	59	28.4	3.51	1.25
16.Bu meslekte her zaman öğrenme ve öğretme heyecanı duyacağımı zannetmiyorum.	14	6.7	31	14.9	36	17.3	63	30.3	64	30.8	3.63	1.25
17.İleride bu meslekte başarılı olabilmek için çok çalışıyorum.	5	2.4	21	10.1	25	12.0	103	49.5	54	26.0	3.87	0.99
18.Öğretmenlik mesleğinin beni ne maddi ne de manevi açıdan tatmin edeceğini zannetmiyorum.	8	3.8	21	10.1	28	13.5	72	34.6	79	38.0	3.93	1.12
19.Öğretmenlik mesleğini layıkıyla yapacağıma inanıyorum.	5	2.4	7	3.4	19	9.1	83	39.9	94	45.2	4.22	0.92
20.Ancak çok zorda kalırsam bu mesleği yapmayı düşünebilirim.	5	2.4	14	6.7	14	6.7	70	33.7	105	50.5	4.23	1.00
21.Öğretmen olacağımı düşündükçe mutsuz oluyorum.	6	2.9	10	4.8	15	7.2	63	30.3	114	54.8	4.29	1.00
22. Daha iyi bir meslek bulursam bir an bile öğretmenlik yapacağımı zannetmiyorum.	18	8.7	19	9.1	37	17.8	53	25.5	80	38.5	3.95	2.95
23.Öğretmenlik bilginin yanı sıra yetenek gerektiren bir meslektir.	6	2.9	3	1.4	8	3.8	76	36.5	115	55.3	4.40	0.87
24.Öğretmenlik paylaşımın en yoğun yaşandığı bir meslektir.	3	1.4	3	1.4	7	3.4	81	38.9	114	54.8	4.44	0.76
25.Bu mesleği öğrendikçe ciddiyetini daha iyi anlıyorum.	3	1.4	5	2.4	13	6.3	84	40.4	103	49.5	4.34	0.82
26.Öğretmenlik özveri isteyen bir meslektir.	0	0	0	0	4	1.9	72	34.6	132	63.5	4.62	0.53
27.Öğretmenlik onurlu bir meslektir.	1	0.5	2	1.0	1	0.5	63	30.3	141	67.8	4.64	0.60
28.Öğretmenlik mesleği hasta toplumları kurtaracak bir ilaç gibidir.	2	1.0	0	0.0	7	3.4	56	26.9	143	68.8	4.63	0.65
29.Öğretmenlik vicdani boyutu önemli olan mesleklerin başında gelmektedir.	2	1.0	0	0.0	5	2.4	65	31.3	136	65.4	4.60	0.64
30.Öğretmenlik çok sabır isteyen bir meslektir.	0	0.0	3	1.4	4	1.9	54	26.0	147	70.7	4.66	0.59
31.Derslerden ve öğretmenlerden bıktığım için öğretmenlik benim için yapacağım mesleklerin en sonuncusudur.	2	1.0	10	4.8	14	6.7	62	29.8	120	57.7	4.38	0.88
32.Öğretmenlik gibi çileli bir mesleğe başlamaktan çekiniyorum.	9	4.3	15	7.2	32	15.4	72	34.6	80	38.5	3.96	1.10
33.Sürekli kendini yenileme düşüncesi bu mesleği yapma konusunda beni düşündürüyor.	6	2.9	28	13.5	35	16.8	81	38.9	58	27.9	3.75	1.09
34.Öğretmenlik mesleği bir daha düzelmeyecek kadar yıpranmış bir meslektir.	5	2.4	12	5.8	30	14.4	70	33.7	91	43.8	4.11	1.01
35.Sürekli bir sınıfta hapsolmak beni sinirlendirir.	16	7.7	17	8.2	33	15.9	64	30.8	78	37.5	3.8	1.24

Öğretmenlerin ders içindeki faaliyetlerinin başarıya ulaşmasında öğretmenlerin olumlu tutumlarının önemli payı olduğu daha önce belirtilmişti. Coğrafya öğretmenliği adaylarının ileride yapacakları mesleğe ilişkin tutumları 4,11 gibi oldukça yüksek bir değerdedir.

Lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek için yapılan çözümlemeye göre, 208 öğrenciden 38'inin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları olumlu, 32'sinin olumsuz olduğu tespit edilmiştir. 138 öğrencinin ise öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Başka bir deyişle, coğrafya öğretmenliği bölümünde lisans öğrenimi gören öğrencilerin %18'inin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu, %16'sının olumsuz ve % 66'sının ise orta düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 3. Coğrafya öğrencilerinin öğrenim gördükleri üniversiteye göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları varyans çözümlemesi sonuçları.

Boyutlar	Üniversite	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*f*	*p*
Meslek sevgisi	Dokuz Eylül	56	3.80	0.82	0.59	0.71
	Çanakkale 18 Mart	49	3.91	0.79		
	Gazi	55	3.76	0.90		
	Dicle	48	3.95	0.81		
	Toplam	208	3.85	0.83		
Yüceltme	Dokuz Eylül	56	4.53	0.38	0.91	0.92
	Çanakkale 18 Mart	49	4.60	0.51		
	Gazi	55	4.55	0.49		
	Dicle	48	4.57	0.53		
	Toplam	208	4.56	0.48		
İstek duyma	Dokuz Eylül	5	4.08	0.70	0.90	0.90
	Çanakkale 18 Mart	49	4.18	0.67		
	Gazi	55	4.12	0.76		
	Dicle	48	4.13	0.63		
	Toplam	208	4.13	0.69		
Kaygı	Dokuz Eylül	56	3.89	0.75	0.20	0.36
	Çanakkale 18 Mart	49	4.08	0.74		
	Gazi	55	3.79	0.92		
	Dicle	48	3.75	0.85		
	Toplam	208	3.88	0.82		
Tablo 3'ün devamı						
Özgüven	Dokuz Eylül	56	4.34	0.65	0.04	*0.05
	Çanakkale 18 Mart	49	4.22	0.87		
	Gazi	55	4.52	0.52		
	Dicle	48	4.13	0.78		
	Toplam	208	4.31	0.72		
Kıyaslama	Dokuz Eylül	56	4.26	1.95	0.90	0.91
	Çanakkale 18 Mart	49	4.13	0.98		
	Gazi	55	4.16	0.91		
	Dicle	48	4.07	0.88		
	Toplam	208	4.16	1.28		

*P< 0,05

Tablo 3'de yer alan çözümleme sonuçları incelendiğinde öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarına göre üniversitelerin özgüven alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmektedir (0.04). Varyans çözümlemesi sonrasında ortaya çıkan bu farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla ise Sheffé testi uygulanmıştır. Buna göre, Gazi ve Dicle Üniversiteleri arasındaki farkın Gazi Üniversitesi yönünde önemli olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 4. Coğrafya öğrencilerinin cinsiyetlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları t testi sonuçları.

Boyutlar	**Cinsiyet**	***n***	$\bar{x}$	***ss***	***t***
Meslek Sevgisi	Erkek	125	3.76	0.85	0.60
	Kadın	83	3.99	0.79	
Yüceltme	Erkek	125	4.53	0.51	0.29
	Kadın	83	4.60	0.43	
İstek Duyma	Erkek	125	4.04	0.73	0.20
	Kadın	83	4.25	0.61	
Kaygı	Erkek	125	3.81	0.83	0.59
	Kadın	83	3.98	0.81	
Özgüven	Erkek	125	4.33	0.76	0.24
	Kadın	83	4.28	0.65	
Kıyaslama	Erkek	125	4.01	0.98	0.75
	Kadın	83	4.38	1.60	

Coğrafya öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre aritmetik ortalamalar arsındaki farkların önemli olup olmadığının belirlenmesi için uygulanan t testi sonuçları tablo 4'te verilmiştir. Buna göre, özellikle yüceltme ve özgüven alt boyutlarının daha yüksek, meslek sevgisi ve kaygı alt boyutlarının ise daha düşük puanlara sahip olduğu görülmektedir. Buna ek olarak özgüven boyutu hariç tüm alt boyutlarda kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha olumlu tutum puanlarına sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 5. Coğrafya öğrencilerinin okudukları sınıfa göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları t testi sonuçları

Boyutlar	Sınıf	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*
Meslek sevgisi	1	129	3.83	0.81	0.42
	5	79	3.87	0.85	
Yüceltme	1	129	4.50	0.53	*0.01
	5	79	4.64	0.35	
İstek duyma	1	129	4.08	0.69	0.75
	5	79	4.18	0.69	
Kaygı	1	129	3.86	0.78	0.12
	5	79	3.90	0.88	
Özgüven	1	129	4.18	0.78	*0.00
	5	79	4.51	0.54	
Kıyaslama	1	129	4.16	1.46	0.38
	5	79	4.13	0.90	

*P< 0,05

Tablo 5 incelendiğinde beşinci sınıf öğrencilerinin tutum ortalamalarının meslek sevgisi, yüceltme, istek duyma, kaygı ve özgüven alt boyutlarında, birinci sınıf öğrencilerinin ise kıyaslama alt boyutunda daha yüksek puanlara sahip olduğu görülmektedir.

Farklılığı anlamlı olup olmadığını anlamak için yapılan t testi sonuçlarına göre, yüceltme ve özgüven alt boyutlarında birinci sınıfta okuyan öğrencilerle beşinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında sınıflar yönünde anlamlı bir farklılık ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

Tablo 6'da görüldüğü gibi, genelde tutum puanlarının yüksek olduğu gruplar düşük gelir durumuna sahip olan ailelerde yoğunlaşmıştır. Sheffé testi sonuçlarına göre meslek sevgisi ve istek duyma alt boyutlarında aile alt gelir grupları ile üst gelir grupları arasında alt gelir grupları yönünde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Diğer yandan özellikle yüceltme, özgüven ve kıyaslama alt boyutlarındaki tutum puanları diğer alt boyutlara göre daha yüksek çıkmıştır. Fakat öğrenim öncesinde yaşanılan yere göre faktör boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Tablo 6: Coğrafya öğrencilerinin aile gelirlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları varyans çözümlemesi sonuçları

Boyutlar	Aile Geliri	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*f*	*p*
Meslek Sevgisi	1000 TL altında	117	3.89	0.77	2.83	*0.03
	1001-2000	77	3.89	0.74		
	2001-3000	11	3.29	1.49		
	3001 TL ve üstü	3	3.06	1.12		
	Toplam	208	3.85	0.82		
Yüceltme	1000 tl altında	117	4.58	0.44	1.15	0.32
	1001-2000	77	4.53	0.46		
	2001-3000	11	4.35	0.82		
	3001 tl ve üstü	3	4.80	0.16		
	Toplam	208	4.56	0.47		
İstek Duyma	1000 tl altında	117	4.09	0.66	2.58	*0.03
	1001-2000	77	4.25	0.61		
	2001-3000	11	3.65	1.13		
	3001 tl ve üstü	3	3.88	0.63		
	Toplam	208	4.12	0.69		
Kaygı	1000 tl altında	117	3.83	0.85	1.47	0.22
	1001-2000	77	3.98	0.72		
	2001-3000	11	3.76	1.02		
	3001 tl ve üstü	3	3.13	0.83		
	Toplam	208	3.87	0.82		
Özgüven	1000 tl altında	117	4.23	0.75	1.61	0.18
	1001-2000	77	4.44	0.65		
	2001-3000	11	4.27	0.84		
	3001 tl ve üstü	3	4.00	0.50		
	Toplam	208	4.31	0.72		
Kıyaslama	1000 tl altında	117	4.27	1.44	2.11	0.10
	1001-2000	77	4.11	0.90		
	2001-3000	11	3.57	1.40		
	3001 tl ve üstü	3	2.88	0.96		
	Toplam	208	4.15	1.27		

*P< 0,05

Tartışma

Coğrafya bölümünde okuyan lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan çözümlemeye göre, öğrencilerin tutumlarının oldukça yüksek olduğu (4.11) belirlenmiştir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteye göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında farklılaşma bulunamamış olsa da (özgüven alt boyutunda) üniversiteler

arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (0.04). Mesleğe yönelik tutumlarda üniversite değişkeninin incelendiği bazı çalışmalarda anlamlı bir farklılık bulunamamış olması, (Bulut, 2009) farklı örneklemlerde de durumun değişmediğine bir gösterge olabilir.

Alan yazın çalışmalarında birçok kez incelenilen cinsiyet ve mesleğe yönelik tutum arasındaki ilişkilere bakıldığında çalışmaların birçoğunda tutum puanlarının farklılığı kız öğrencilerin lehinedir (Bulut, 2009; Pehlivan, 2008). Bu araştırma da kız ve erkek öğrenciler arasında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarda önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Özgüven alt boyutunda erkek öğrencilerin tutum puanları daha yüksek çıkmış, diğer tüm alt boyutlarda (meslek sevgisi, yüceltme, kaygı, istek duyma, kıyaslama) kız öğrencilerin tutum değerleri erkek öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Öğrencilerin okudukları sınıfın mesleğe yönelik tutumlarını etkileyip etkilemediğini tespit edebilmek amacıyla yapılan analizde kıyaslama hariç tüm alt boyutlarda Beşinci sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilerine göre daha olumlu tutuma sahip olduğu tespit edilmiştir. Başka çalışmalarda (Köğçe ve diğ. 2009; Pehlivan, 2008) sınıflar arasında tutuma yönelik anlamlı bir fark çıkmamış olsa da, bu araştırmada öğrencilerin okudukları sınıf ile mesleğe yönelik tutumlarının anlamlı bir faklılığa sahip olması sonucun örneklemin özelliklerine göre belirgin şekilde değişeceğini ortaya koymaktadır.

Çeşitli araştırmalar göstermektedir ki, mesleğe yönelik tutumla öğrencilerin aile gelirleri arasında anlamlı ilişki her grupta çıkmamaktadır (Özbek ve diğ. 2007; Pehlivan, 2008). Yine de bu araştırmada lisans öğrencilerinin aileleri gelir düzeyiyle öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında istek duyma ve meslek sevgisi alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Sonuçlar

Bu araştırma öğrenim görülen üniversite, cinsiyet, sınıf, yaşanılan yer, baba mesleği ve aile gelir durumunun coğrafya bölümünde okuyan lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerindeki etkisiyle sınırlı tutulmuştur. Örneklemin

özelliklerine göre, bazı değişkenler ile tutum arasında çok farklı sonuçlar çıkabildiği önceki çalışmalarla kıyaslandığında da görülebilmekte ise de birçok alt boyutta benzer sonuçlar da çıkmıştır.

Coğrafya öğretmen adaylarının kendi yapacakları mesleğe ilişkin oldukça yüksek olarak belirlenen tutumları önemli bir kazanımdır. Ancak hizmete başladıktan sonra öğretmenlik mesleğini başarıyla yürütebilmeleri için olumlu tutumlarını devam ettirmeleri ve görevlerini uygun koşullar altında sürdürmeleri gerekmektedir.

Bu araştırmanın sonuçları dikkate alınarak, tutuma yönelik alt boyutlarda ortalamaların farklı çıkmasının nedenleri araştırılabilir.

Görevine devam etmekte olan coğrafya öğretmenlerinin mesleklerine ilişkin tutumları araştırılarak hizmet öncesinde ve hizmet sırasında coğrafya öğretmenliğine yönelik tutum farklılıkları ortaya çıkarılabilir.

Araştırma kapsamında alınmayan birçok faktörün de tutum üzerinde etki edebileceği tahmin edilmekle birlikte bu çalışmanın tutum ile ilgili yapılan alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

Baykara Pehlivan, K., (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 151-168

Brooks, V, Sikes, P., (1997). *The Good Mentor Guide*, Bristol: Ou Press.

Bulut, İ., (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat üniversitesi örneği), *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 13-29.

Davıdoff, L. L., (1987). *Introduction to Psychology, 3rd. Edition*, New York: Mc Graw Hill International Book Company.

Derman, A., Özkan E., Gödek Altuk Y. ve Mülazimoğlu İ.E., (2008). Kimya öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi, Ahi Ervan Üniversitesi, *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 113-127.

Ellez, M, Gümüş, N., (2005). Coğrafya bölümü öğrencilerinin istatistik dersine yönelik tutumları, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 100-105.

Fısbeın, M., Ajzen, I., (1975). *Belief, Attitiude, Intention and Behavior: An Introduction to Theory and Research, Reading*, Wesley: Mass Addison.

Hançeroğlu, O., (1979). *Felsefe Ansiklopedisi: Kavramlar Ve Akımlar. Cilt 6,* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kağıtçıbaşı, Ç., (1999). *Yeni İnsan ve İnsanlar*. Sosyal Psikoloji Dizisi: 1(10. Baskı), İstanbul: Evrim Basım Yayım ve Dağıtım Yayımcılık.

Kızıçelik, S. & Erjem, Y., (1996). *Açıklamalı Sosyoloji Sözlüğü*, İzmir: Saray Kitabevi.

Köğçe, R. ve diğ., (2009). Birinci ve dördüncü sınıf matematik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının karşılaştırılması, *The First International Congress of Educational Research Bildiriler Kitabı*, 566-578.

Muller, D.J., (1928). *Measuring Social Attitudes: A Handbook For Researchers and Practitioners*, New York: Teachers College Pres.

Munn, N. L., Fernald, L.D. & Fernald, P.S. (1969). *Introduction to Psychology*, Boston: Houghton Miffin

Özbek, R. Ve Diğ., (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 221- 232

Şimşek, H., (2005). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, *Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 25-51